

الهی پیر شی جوون!

کارشناسان مسائل اجتماعی، سالمندان را پس از جوانان آسیب پذیرترین قشر در برابر انواع استرس ها ارزیابی می کنند. این دو گروه سنی اگرچه تفاوت های آشکاری با هم دارند.

امنیت روانی سالمندان

کارشناسان مسائل اجتماعی، سالمندان را پس از جوانان آسیب پذیرترین قشر در برابر انواع استرس ها ارزیابی می کنند. این دو گروه سنی اگرچه تفاوت های آشکاری با هم دارند ، اما در توصیف وضعیت اجتماعی شان به شباهت های بسیاری هم می توان اشاره کرد .به عنوان مثال در مورد افسردگی هر دو قشر می توان عدم برخورداری کامل از حمایت های اجتماعی و به همان میزان احساس امنیت و رضایتمندی از زندگی را اصلی ترین عامل دانست که برای پیرسالان و جوانان به یک اندازه تاثیرگذار خواهد بود.

براساس آخرین گزارش های توسعه انسانی سازمان ملل متحد ، ایران توانسته است با دوپله ارتقا که یکی از شاخصه های این ارتقا را می توان افزایش امید به زندگی دانست ، به وضعیت بهتری نسبت به گذشته دست یابد .ای این موضوع از یک سو ارتقای سطح بهداشت و از سوی دیگر کاهش استرس های روانی را نشان می دهد که موجب افزایش طول عمر افراد و امید بیشتر به زندگی در آنها شده است ، اما اگر در دراز مدت ، همین میزان نرخ خدمات اجتماعی رشد معقولی نداشته باشد ، نه تنها در سال های آتی با بحران سالمندی مواجه خواهیم شد ، بلکه به همان نسبت میزان استرس جامعه جوان را هم بالا برده ایم ، چرا که جوانان چشم به سالخوردگان دارند و آینده خود را در تصویری از زندگی امروز آن ها جست و جو می کنند.

سالخوردگان و خدمات اجتماعی

طی سال های اخیر توجه به پیرسالان از نظر ارائه خدمات اجتماعی کم و بیش رشد کرده است و در همین راستا گروه های اجتماعی نیز فعال تر شده اند با این همه از دو نکته اساسی نمی توان غفلت کرد ، دو نکته ای که هم سالمندان و هم کارشناسان بر آن اتفاق نظر دارند: اول آن که خدمات اجتماعی به فرض گسترده بودن نیز نباید صرفاً به گروهی خاص اختصاص پیدا کند و نکته دوم این که رعایت و تکریم سالمندان شکلی قانونی و فراگیر به خود بگیرد.

دکتر محمد علی دانشور - کارشناس مسائل اجتماعی - در این رابطه می گوید: بسیاری از مصادیق تکریم به سالمندان بطور عرفی و وجدانی در فرهنگ ما وجود دارد، اما باتوسعه زندگی شهری و تغییر بافت مناسبات اجتماعی باید این موارد را به شکل قانونی درآوریم. منظور از قانون، مأموریت دادن به هر سازمان و نهادی برای عملیاتی کردن تکریم سالمندان است. به عنوان مثال همین شرکت واحد یا مترو می توانند جایگاه هایی را ویژه سالمندان در نظر بگیرند و رعایت آن را هم به شکل سازمانی عملیاتی کنند. این وضعیت علاوه بر تقویت فرهنگ عمومی، سالمندان را از امنیت قانونی هم برخوردار خواهد کرد. وی در ادامه می افزاید: موضوع بعدی که باید بدان اشاره کرد، فراگیری است به این معنی که نباید هر سازمان ساز خودش را بزند، آن وقت مثلاً بازنشستگان فلان نهاد نسبت به بازنشستگان نهاد و ارگانی دیگر احساس کمبود خواهند کرد و بعد این که همه سالمندان مشمول خدمات اجتماعی شوند نه این که یک شخص 60 ساله که در هیچ نهاد دولتی و خصوصی شاغل نبوده بین خود و همسالانش که بازنشسته مراکز دولتی هستند احساس تبعیض کند و یا احساس کند نمی تواند به طور رایگان مثل همسالان دیگرش سوار اتوبوس شرکت واحد شود، احساس کند نمی تواند مثل سالمندان دیگر به سینما برود و....

در زمینه احساس امنیت و دوری از استرس های سالخوردگی به موضوعات متعددی می توان اشاره کرد که یکی از نمودهای آن امنیت اقتصادی است.

حاصل یک پژوهش دانشگاهی در مناطق مختلف تهران حاکی از وابستگی تعداد زیادی از سالخوردگان به فرزندان و خویشان خود است. این یافته ها بیانگر آن است که مردان سالخورده نسبت به زنان سالخورده موقعیت نسبی بهتری دارند و این موقعیت بهتر در تمامی زمینه های سواد، اشتغال، درآمد ماهانه و تطبیق وضعیت زندگی با توجه به این درآمد، قابل بررسی است.

مردان سالخورده از نظر منابع تامین درآمد و مالکیت محل مسکونی استقلال بیشتری نسبت به زنان دارند و در همین رابطه زنان سالخورده بیشتر به اعضای خانواده و خویشاوندان خود برای تامین درآمد ماهانه و محل مسکونی متکی هستند.

عمده ترین مشکلات اجتماعی سالخوردگان را می توان کمبود فعالیت های اجتماعی و میزان کم ارتباط با دوستان تعریف کرد.

مهم ترین فعالیت های اجتماعی از نظر سالخوردگان انجام فرایض دینی و مذهبی، سفرهای

زیارتی و دیدار اقوام و خویشان نزدیک است. در این رابطه یافته های علمی نشان می دهد زنان بیشتر از مردان گرایش به فعالیت های مذهبی دارند و همچنین روابط اجتماعی آن ها بیشتر در درون شبکه های خانوادگی اتفاق می افتد. در عوض مردان فعالیت های اجتماعی خارج از خانه بیشتری دارند.

موضوع دیگری که ارتباط مستقیم با امنیت روانی سالمندان برقرار می کند، مفهوم خانه است. خانه به معنای فضایی که سالمند از هر حیث در آن احساس امنیت کند. در یک تحلیل کلی و جمع بندی نظرات کارشناسان در ارتباط با خانه به چهار مورد اساسی می توان اشاره کرد.

۱- فضایی آرام و به دور از تنش و احساسات یاس آمیز که می تواند آرامش بخش روح و روان سالمندان باشد.

۲- با رعایت اصول ایمنی و بهداشتی که ارتباط مستقیم با نوع معماری خانه دارد، سلامت سالمندان تامین شده و نیاز به درمان جسمی و روحی در آنها را کاهش می دهد.

۳- وجود مجموعه ای از رهنمودهای معماری در زمینه مورد نظر که به دلیل نبودن ساماندهی اجرایی کافی و نبودن ضوابط لازم الاجرا مورد استفاده قرار نمی گیرد.

۴- ایجاد آسایش جسمی و فیزیکی جهت امنیت یا سهولت دسترسی ها، چیدمان مناسب داخلی فضاها، ابعاد مناسب فضاها و فضاهایی که سلامتی جسمی و روانی سالمندان را تحت تاثیر خود قرار می دهد.

با توجه به آنچه گفته شد می توان حقوق شهروندی و برخورداری از امکانات موجود در جامعه را برای سالخوردگان به این شکل تعریف کرد:

مجموعه ای از ضوابط اجتماعی، مناسبات فرهنگی و ضمانت های اقتصادی که باعث آرامش

سالمندان می شود. این موضوع علاوه بر آن که هزینه های جامعه را برای جلوگیری از بحران

یا فروکش بحران سالمندی کاهش می دهد، این گروه سنی را به صورت بخش فعالی از جامعه

دوباره بازسازی می کند.

به عبارت دیگر وقتی سالمند از هر نظر احساس امنیت کرد ، سعی خواهد کرد تا خود را به عنوان عضوی مثبت ، مؤثر و فعال در جامعه جلوه دهد که در آن صورت می توان با فعال های مختلف از تجربه و انرژی سالمندان استفاده کرد و اما مهم ترین نکته ای که NGO کردن جا دارد بار دیگر بدان تاکید شود ، الگوپذیری جوانان از سالمندان است . آنها در وضعیت امروز پیرسالان و بازنشستگان ، فردای خود را می بینند . پس با افزایش امید به زندگی در جامعه ایران و ناهمخوانی آن با برخورداری از امکانات اجتماعی، یاس را برای جوانان به ارمغان نیاوریم .—